

Олег Волошинов. Мотивація за Сент-Екзюпері: «Добре бачить лише серце»

Олег Васильович Волошинов – один з найкращих сучасних живописців щедрої на мистецькі таланти Одеси. Отримавши серйозне навчання в славетному Художньому училищі імені М.Б.Грекова (1951-1956), а далі в Академії мистецтв тодішнього Ленінграду (1959-1965), мистець поєднав у своїх творчих прихильностях і тяжіннях «південноруську» увагу до кольору, до суто малярських можливостей його трансформування і комбінування та глибоке розуміння конструктивності, структури, композиційності як основи, «скелету» кожної картини, що увійшло у плоть і кров художника під час навчання в Академії. І незважаючи на будь-які зміни, навіть досить значні, у траєкторії творчого шляху майстра, у його роботах завжди відчувається присутність цих двох принципових складових.

На перший зовнішній погляд воно здається нібито само собою зрозумілим, але таким природним воно виступає лише на рівні настанови, а у кожному конкретному випадку, де його треба реалізувати – це завжди Проблема, вирішення якої не так часто вдається спромогтися не тільки студентам-початківцям, а й професіоналам... У знак підтвердження цієї думки і урозуміння складності завдання пригадаємо, що навіть у таких велетнів, як Леонардо і Мікеланджело не завжди досягався цей баланс. Отже, повертаючись до О. Волошинова, у його роботах намагання паритетно вирішити дві творчі інтенції – повноцінно реалізувати виразну колористичну гармонію і не втратити те, що формує «тіло», лінійно-конструктивну основу полотна, – це завжди альфа і омега, це те, з чого розпочинається робота, і те, чим вона перевіряється наприкінці.

В певній мірі можна сказати, що Олег Волошинов належить до розряду «художників для художників», тобто він ставить перед собою такі творчі завдання, які можуть оцінити його колеги, знавці, які самі б'ються над схожими проблемами. Безперечно, є і нехудожники, які здатні віддати належне майстру і навіть поставити його фігуру на найвищий п'єдестал, і таких глядачів, на щастя, не так мало. Але припускаю, що для людини, яка сприймає живопис не в його автентичній сутності, не як унікальний спосіб говорити саме фарбами і «висловлювати» цією мовою певні почуття і роздуми, твори О. Волошинова можуть залишитися чимось абстрактно-незрозумілим, а відтак чужим і далеким.

По-справжньому поважаючи свого глядача, вірячи у нього, мистець не намагається ані загравати з ним, ані догоджати йому чимось легкодоступним. Майстер пропонує нам розмову на рівних.

Очевидно, що будь-якому глядачеві простіше зрозуміти фігуративну роботу, тим більше з оповідально-сюжетною канвою. Ми звикли до цього, бо так сприймаємо навколишній світ, і так само часто-густо неофіти підходять до розуміння і оцінювання малярства. Проте це докорінно невірно. Малярство – це самобутня і первинна за власною значущістю форма, в якій є власна мова і власні сенси, що саме нею втілюються. На сьогодні освічені в галузі образотворчості люди прийняли як аксіому тезу про те, що у малярства є оригінальна мова. І вона не мусить бути обов'язково схожою на мову фотографії, хоча й може в значній мірі перегукуватися з «мімесісом» того, що ми бачимо навкруги. Але розбіжності між живописом і документальним знімком дійсності є абсолютно необхідними і принциповими.

Інший момент, який ймовірно, не є очевидним навіть для багатьох з тих, хто професійно займається образотворчістю. Це стосується того, що має втілювати у собі живопис і що він має розкривати для того, щоб відповідати власній унікальній сутності.

Отже, зрозуміло, що художня діяльність, особливо в наш час є дуже різноманітною. Але, повертаючись до мовної моделі мистецтва і до аналогії з художньою літературою, як «вторинною моделюючою системою» (Ю.М.Лотман) можна виокремлювати різні рівні не

тільки між значенням і сенсами мови, але й зазначати градації сенсів, їхньої глибини і філософічності.

Глибина твору, його вражаюча сила може на нас впливати у два важливі способи. Перший, так би мовити, «трансвидовий», який реалізується у різних видах мистецтва, або загальнокультурний, за своїми змістовними елементами, де розуміння твору обумовлюється в значній мірі зверненням до «вічних» тем і образів, міфів й архетипів, які своєю присутністю включають сприйняття художнього тексту у контекст загальнолюдських цінностей і проблем. Інший спосіб має справу з власне малярськими можливостями створення емоційного, розумового, духовного стану. Це умови абсолютної аскези. Пурістичне обмеження своєї професійної мови і засобів, за допомогою яких можна вийти до виявлення справжнього, найважливішого і найголовнішого.

Як у Середньовіччі лицарі присвячували себе безкорисливому служінню Прекрасній Дамі, так Олега Волошинова можна було б назвати лицарем малярства, який сумлінно і вірно, не сходячи на бокові стежки, не поспішаючи за віяннями мінливого часу і навіть не намагаючись піти хоч на невеличкі компроміси з публікою, зробити маленьку поступку її не дуже розвиненому смаку, здійснює своє служіння.

Як монах у келії, він зосереджено шукає можливості втілення власного розуміння того, чим має бути мистецтво сьогодні, передусім, для нього самого. Теперішній стан його образотворчості – це, безперечно, новий, досить радикальний поворот у порівнянні з попередніми етапами, але водночас, на мій погляд, це й дуже органічний крок у розвитку його художньої логіки і мистецької інтуїції.

Очевидно, що у цій творчій біографії можна досить чітко виокремити кілька періодів. Ранішній – з написання диплому («Баренцеве море») і початку професійної праці в Одесі у характерній для того часу монументалістській поетиці «суворого стилю».

Далі з сімдесятих років – одеський період активного творчого спілкування в середовищі тих, кого пізніше назвуть одеськими нонконформістами. Це період, коли роботи художника стали відзначатися лаконізмом форм, виявленням і акцентуванням конструктивних і живописних якостей зображення (поява відомих Волошиновських тем і мотивів у пейзажах, натюрмортах, створення фігурних, в тому числі й багатоскладних, композицій). І поступово через все більші і масштабніші узагальнення форм і сюжетів, майстер приходив до третього, логічно було б його назвати, абстрактним, періоду творчих пошуків (здебільшого з другої половини «нульових»), до абсолютної відмови від будь-яких елементів зображення. Згадаємо, як це було визначено поетом:

В конце пути я впал, как в ересь,
В немислимую простоту. (Б.Пастернак)

Рух у напрямку формування більш чіткої і ємної форми є характерною тенденцією в сучасній одеській образотворчості. Мисткиня Ольга Дьокіна узагальнюючи свій досвід і деяких інших мистців, зазначила з подібного приводу, що така лінія розвитку є цілком закономірною: із плином часу ми приходимо до лаконізму і мінімалізму. Додам, що так відбувається лиш з рядом одеських мистців, що йдуть в напрямку традицій класичного і модерного мистецтва, «вичищаючи, звільняючи від зайвого свою мову» (Сергій Савченко). Ймовірно, в такому спрямуванні існують суттєві перегуки із нашим спільним відчуттям вікової зрілості і скороминушності життя, з загальнолюдським бажанням не розтратити залишок відведеного часу на щось незначне, дрібне, суєтне. Звідси – переоцінки цінностей, відмови від того, що не є вкрай важливим, принаймні, спроби це зробити. Така інтенція формувалась давно і крок за кроком оволодівала увагою і творчою пристрасстю Олега Волошинова. Його стилістика ніколи не була багатослівною. І будь-які рухи охоплювалися наміром афористичного відточення форми, приваблюючи до себе не зовнішнім розмаїттям, а зосередженим пошуком образно-знакових виразів внутрішнього.

Тепер художник сконцентрував свої творчі зусилля на завданні – тільки на основі кольору створити повноцінну передачу емоції, зосередити лиш у кольорі ситуацію певного душевного і духовного стану. Сила кольору, сама по собі, є надзвичайно

вагомою і інформативною. Як часом захоплює дух, коли бачиш фарбу, яку тільки-но витиснули з туба?! Сьогодні художник переймається думкою про те, як зберегти цей емоційний імпульс, переводячи фарбу у площинний формат.

«Добре бачить лише серце. Найголовнішого не побачити очами», – таку таємницю розкривали один одному герої «Маленького принца» А. С. Екзюпері. Уходячи від будь-якої предметності, ніби від свідчень буденної суєти і скороминущості, Волошинов у майже порожніх і монокольорових полотнах, намагається «зупинити мить». А ще, втікаючи від повсякденної біганини, коли наш час все більше прискорюється і ми бачимо, як непомітно перетворюємося на якихось бігунів на батарейках, художник як справжній філософ-споглядач робить зупинку і тими картинами, що він зараз малює, намагається схопити моменти нашого суттєвого буття, відбити справжнє і найголовніше, що ми маємо шанс забути, не встигнути, пропустити.